

PEDAGOGIKA

XXIV

RADA NAUKOWA

Krystyna ABLEWICZ (Uniwersytet Jagielloński)
Krzysztof JAKUBIAK (Uniwersytet Gdański)
Wiesław JAMROŻEK (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)
Dominik KUBICKI (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)
Svitlana LUPIY (Akademia Sztuk Pięknych we Lwowie)
Hanna MARKIEWICZ (Akademia Pedagogiki Specjalnej w Warszawie)
Andrzej MEISSNER (Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji
w Lublinie) – przewodniczący
Jozef PŠENAK (Uniwersytet Jana Amosa Komeńskiego w Bratysławie)
Kazimierz RĘDZIŃSKI (Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie)
Grażyna RYGAL (Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie)
Dmitry L. STROVSKY (Uralski Federalny Uniwersytet w Jekaterynburgu)
Stefania WALASEK (Uniwersytet Wrocławski)
Adam WINIARZ (Wsztechnica Świętokrzyska w Kielcach)

LISTA RECENZENTÓW

Witold CHMIELEWSKI (Uniwersytet Jana Kochanowskiego
w Kielcach, Filia w Piotrkowie Trybunalskim)
Romuald GRZYBOWSKI (Uniwersytet Gdański)
Bohumil NOVÁK (Uniwersytet Palackiego w Ołomuńcu – Czechy)
Jerzy POTOCZNY (Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie)
Andrzej RAJSKY (Uniwersytet Trnavski w Trnawie – Słowacja)
Eleonora SAPIA-DREWNIAK (Uniwersytet Opolski)
Kazimierz SZMYD (Uniwersytet Rzeszowski)
Janusz SZTUMSKI (Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa im. W. Korfanteo
w Katowicach)
Ewa WYSOCKA (Uniwersytet Śląski)

Nadesłane do redakcji artykuły są oceniane anonimowo przez dwóch Recenzentów

PRACE NAUKOWE
Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie

PEDAGOGIKA

tom XXIV

pod redakcją
Kazimierza Rędzińskiego
Mirosława Łapota

Częstochowa 2015

Redaktor naukowy
Kazimierz RĘDZIŃSKI

Redaktorzy tomu
Kazimierz RĘDZIŃSKI
Mirosław ŁAPOT

Redaktor naczelny wydawnictwa
Andrzej MISZCZAK

Korekta
Dariusz JAWORSKI

Redakcja techniczna
Piotr GOSPODAREK

Projekt okładki
Janusz PACUDA

PISMO RECENZOWANE

Podstawową wersją periodyku jest publikacja książkowa

© Copyright by Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie
Częstochowa 2015

ISSN 1734-185X

Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego
Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie
42-200 Częstochowa, ul. Waszyngtona 4/8
tel. (34) 378-43-29, faks (34) 378-43-19
www.ajd.czyst.pl
e-mail: wydawnictwo@ajd.czyst.pl

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ I

PODSTAWY EDUKACJI

Леонід ВАХОВСЬКИЙ Постмодернізм і сучасна освіта	15
Dominik KUBICKI Edukacja kształtująca spełniający się twórczy podmiot – ideałem pedagogicznym cywilizacji łacińskiej	25
Joanna TOROWSKA Dziedzictwo – współczesna ewolucja pojęcia. Implikacje dla pedagogiki	41
Paweł ZIELIŃSKI Ideały wychowania i wartości pedagogiczne w poglądach i działalności neokonfucjanistów japońskich	61
Andrzej KOŁAKOWSKI Religia jako czynnik osobotwórczy w świetle poglądów Fryderyka Wilhelma Foerстера	77
Joanna JUSZCZYK-RYGALLO Wczesnoszkolna edukacja medialna jako wprowadzenie do edukacji całożyciowej	89
Aneta JEGIER Kształtowanie świata wartości dzieci w wieku przedszkolnym a ich indoktrynacja konsumpcyjna	101
Anna PEKALA Kulturowe znaczenie pieśni religijnej – aspekt historyczny	113
Олексій КАРАМАНОВ Філософські моделі освіти й виховання в музеї: традиції й сучасність	123
Edyta SKOCZYLAS-KROTLA Edukacja i kultura w przestrzeni miasta – analiza zawartości „Niedzieli Częstochowskiej”	135

CZĘŚĆ II

PROBLEMY SZKOŁY I KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI

Юлія ЗАЯЧУК Сучасні “Головні гравці” у сфері вищої освіти: тенденції, роль та стратегії взаємовпливу	147
Надія ЗАЯЧКІВСЬКА Міжкультурна освіта студентів в умовах класичного університету	159

<http://dx.doi.org/10.16926/p.2015.24.11>

Юлія ЗАЯЧУК

Сучасні “Головні гравці” у сфері вищої освіти: тенденції, роль та стратегії взаємовпливу

Процес зростання впливу, поширення, урізноманітнення систем вищої освіти, а також процес поширення нових комунікаційних технологій, разом з модернізацією і глобалізацією ринку праці привели до виникнення **нового вигляду ландшафту сучасної вищої освіти.**

Одним з базових елементів динаміки змін світових систем вищої освіти є визнання її **ролі як “головного героя”** у підготовці продуктивних інтелектуальних ресурсів, тобто в навчанні людей з інтелектом, продуктивністю та раціональним споживчим інтересом.

Визнання важливості вищої освіти в національних моделях зростання і розвитку, а також зростаюча цінність знань та інформації як факторів продуктивності і конкурентоспроможності відображає зростаючий **попит на вищу освіту.** З цих причин вища освіта “стає свідком” багатьох сьогоднішніх суспільних змін.

Мета даного дослідження – проаналізувати найбільш впливові тенденції та координаційні сили у сфері сучасної вищої освіти, аспекти її глобальних змін, а також напрями сучасної європейської реформи вищої освіти як інструменту європейської інтеграції та глобалізації.

Виокремимо *аспекти сучасних змін у вищій освіті*, котрі нам бачаться головними:

- інтернаціоналізація, регіоналізація державного і приватного сектору вищої освіти;
- урізноманітнення типів інституцій і джерел їх фінансування;
- збільшення кількості студентів на усіх рівнях вищої освіти;
- зростання приватних інвестицій у вищу освіту;
- зміцнення сектору “прибуткових” (for profit) і “корпоративних” (corporate) закладів вищої освіти;

- стратегічний альянс між університетами, корпораціями і громадським сектором;
- гнучкість навчального плану;
- зміни в системі управління вищим навчальним закладом і освітньому менеджменті;
- реформування аспекту регулювання і координації вищої освіти;
- наявність фактору акредитації та сертифікації навчальних програм;
- поява нових інструментів для забезпечення якості вищої освіти;
- виникнення нових інструментів збору і обробки даних про потреби ринку праці та запити студентів;
- дистанційні форми навчання;
- віртуальні університети¹.

У контексті змін, котрі проходить система, відбувається формування ринку послуг вищої освіти (*market of higher education services*), у якому традиційні постачальники освітніх послуг (*traditional providers*), котрими є громадські (державні, національні) і приватні інституції вищої освіти, і “нові постачальники освіти” (“*new providers*”) конкурують або доповнюють пропозицію один одного.

Наукова література поняття “нові постачальники освіти” сьогодні відображає, з одного боку, як сектор бізнесу і корпорацій, які не є частиною приватного освітнього сектору, і які зараз представляють заклади вищої освіти “для отримання прибутку” (“*for profit*”), з іншого боку, – це організації, що пропонують дистанційну освіту через електронні засоби навчання.

Поява **нових дійових осіб і “постачальників” освітніх послуг** являє собою великий інтерес у плані *розуміння напряму розвитку вищої освіти у найближчому майбутньому*.

Окреслимо *деякі тенденції*, котрі, на нашу думку, становлять в цьому плані особливий інтерес.

- Поява моделі “підприємницької” вищої освіти і корпоративних університетів.
- Поява “віртуальних” університетів і on-line курсів.
- Система сертифікації компетентності в області комп’ютерних технологій².

Щодо моделі “підприємницької” вищої освіти і корпоративних університетів, то зазначимо, що на даний час вичерпної статистики таких університетів немає, та деякі індикатори показують величину цього сектору вищої освіти. Відповідно до звіту Департаменту освіти

¹ Mendivil J. L. The new providers of higher education // Higher education policy. – 2002. – Vol. 15. – P. 353.

² Mendivil J. L. The new providers of higher education // Higher education policy. – 2002. – Vol. 15. – P. 354.

Сполучених Штатів, кількість “підприємницьких” інституцій вищої освіти (“*for profit higher education institutions*”) перевищує кількість громадських і приватних інституцій. Водночас зауважимо, що часом такі інституції мають слабкі академічні якості.

Паралельно до розвитку інституцій “підприємницької” вищої освіти, маємо появу феномену т.зв. “корпоративних університетів”. Вони передбачають підвищення кваліфікації і спеціальну підготовку працівників великих корпорацій. Список основних сучасних корпоративних університетів включає такі, як General Motors, Land Rover, Shell, Coca Cola, McDonalds. Ціль таких університетів – пропонувати не ступені, а спеціальні програми для специфічної роботи в певній конкретній корпорації.

“Віртуальні” університети і *on-line* курси масово з’явилися через сучасний вибух нових інформаційних технологій. У світі віртуальних університетів виділяється University of Phoenix. Він має понад 100 кампусів у Сполучених Штатах, Канаді, Нідерландах, та “віртуальні кампуси”, де працюють студенти з усього світу. “Віртуальні кампуси” цього університету обслуговують понад 25 тис. студентів (чверть від загальної кількості студентів університету) і функціонують через “навчальні групи” – кластери, що складаються з 8–14 студентів, котрі виконують окреме завдання. Таким чином університет пропонує ступеневі програми стаціонарно (*Campus*), через *on-line* курси, і шляхом нового “змішаного” режиму навчання, що називають *Hybrid (FlexNet)*, котрий поєднує навчання в класі та *on-line* навчання³. Канадський Athabaska University – найбільш відомий приклад університету, робота котрого фокусується суто на дистанційному навчанні канадських та міжнародних студентів⁴. До цього можемо додати створену асоціацію канадських університетів, до якої належить, зокрема, і згаданий Athabaska University, і які спеціалізуються на *on-line* та дистанційній освіті. Цю асоціацію сьогодні називають Канадським віртуальним університетом (*Canadian Virtual University*)⁵.

Сектор *сертифікації компетентності в області комп’ютерних технологій* (та *менеджменту в області комп’ютерних технологій*) в основному розроблений і контрольований великими корпораціями комп’ютерного і програмного забезпечення (*computer and software corporations*). Сьогодні цей сектор активно поповнюється сертифікацією компетентності в інших галузях. Згаданий сектор працює практично без державного контролю, через Інтернет і ґрунтується на наданні сертифікатів замість дипломів, звань і ступенів. Корпорації програмного забезпечення та асоціації у комп’ютерній індустрії виступають не тільки в якості

³ <http://www.educationcorner.com/university-of-phoenix.html>

⁴ Mendivil J. L. The new providers of higher education // Higher education policy. – 2002. – Vol. 15. – P. 358.

⁵ <http://www.cvu-uvc.ca/cvuuniversities.html>

основних “постачальників”, а й також визначають стандарти (*competence norms*) і діють як акредитаційні суб’єкти (*accreditation groups*), “уповноважені освітні центри” або партнери офіційних навчальних закладів. Серед найновіших найбільш оплачуваних ІТ сертифікатів виокремимо наступні: в області комп’ютерної *інфраструктури* (Microsoft, Cisco, Oracle, Redhat тощо); в області *програмування* (Microsoft, Oracle тощо); в області *менеджменту* комп’ютерних технологій (напр., Project Management Professional, Certified Scrum Master, ITIL v3 Foundation)^{6, 7}.

До окреслених трьох аспектів, сьогодні слід окремо додати також *Google* як нового потужного сучасного “гравця” на глобальному ринку сучасних освітніх послуг. *Google* сьогодні має численні освітні інструменти для викладання та навчання, прагне підвищити можливості для отримання освіти по всьому світу. Немає сумніву, що *Google* робить речі простішими і доступнішими, і замість того, щоб шукати необхідну інформацію у книгах в бібліотеці, завдяки *Google* можна відкрити свій браузер, ввести запит і отримати результат негайно. Спеціальні програми, що містяться на *Google*, призначені для шкіл. Педагоги можуть використовувати їх для збору освітніх відео та класичної літератури для своїх класів. *Google* також надає різні навчальні засоби для допомоги студентам і викладачам⁸.

Нова динаміка вищої освіти, а серед іншого і поява нових “постачальників” освітніх послуг на ринку вищої освіти, надає нові можливості, “виклики” і ризики для координаційної діяльності інституції. Зокрема, у списку “викликів” знаходиться проблема якості вищої освіти, академічна свобода і проблема інтелектуальної власності.

Сучасні “гравці”, залучені у сферу **політики в галузі вищої освіти** (*players in higher education policy*) звертають погляд на реформування вищої освіти глобального, державного та інституційного рівня.

На сьогодні загальноєвропейська стратегія реформування вищої освіти передбачає кілька напрямів, до характеристики і аналізу яких ми звернемося. Це такі, як:

- *структурні реформи*, тобто реформування навчальних планів (це становить “сферу дії” Болонського процесу);
- *реформи в галузі освітнього менеджменту та управління* вищими навчальними закладами;
- *реформи в галузі фінансування* вищих навчальних закладів.

Першим напрямом визначимо реформу *структурну*, тобто Болонську реформу, котра є інструментом європейської інтеграції та глобалізації.

⁶ <http://www.computersciencezone.org/the-10-highest-paying-it-certifications-for-2015/>

⁷ Mendivil J. L. The new providers of higher education // Higher education policy. – 2002. – Vol. 15. – P. 361.

⁸ <http://www.idealessay.net/googles-influence-on-education>

Загалом дослідники визначають *дві глобальні мети Болонської реформи*⁹:

- *реструктуризація систем вищої освіти;*
- *інтернаціоналізація вищої освіти і мобільність учасників освітнього процесу.*

Реструктуризація вищої освіти – це перш за все запровадження двоступеневої бакалаврсько-магістерської структури вищої освіти.

Щодо *інтернаціоналізації* вищої освіти і мобільності, то тут є два окремих види мобільності: *міжконтинентальна* (щоб зробити європейську вищу освіту більш привабливою для студентів з інших частин світу) та *мобільність в межах європейського континенту*.

Запровадження бакалаврсько-магістерської системи стало інструментом для залучення студентів з-поза меж Європи до європейського простору вищої освіти і дійсно збільшило кількість таких студентів. А в аспекті мобільності в межах Європи, Болонська реформа не стала такою успішною, як це очікувалося. Це підкріплюється тим, що проблема взаємовизнання кваліфікацій, отриманих у різних країнах, сьогодні є великою, а ідея розширення мобільності студента, як це не парадоксально звучить, з впровадженням Болонського процесу ускладнюється, адже навчальні курси, здобуті за кордоном, можуть не визнаватися “домашнім” університетом. Про це зазначили у інтерв’ю професор Ю. ван Бур¹⁰ та професор Ю. Хенце¹¹.

Проаналізуємо “виклики” для професії викладача університету в умовах Болонської реформи.

Як перший “виклик” для викладача можна розглядати *обмеження навчального часу студента та структурування навчального плану*. Тут зазначимо, що у випадку багатьох європейських країн, Болонська реформа скоротила часовий проміжок навчання студента в університеті, таким чином вперше в університетській історії час навчання лімітувався законом. Крім того, Болонська реформа “модуляризувала” структуру навчального плану, в результаті чого він став більш організованим, а альтернатива курсів обмежилася.

Другим “викликом” для викладача вищої школи вважаємо *зміни в процесі викладання*, які можна означити так:

- навчальний план – це “закон викладання” (університетські професори повинні викладати не лише дисципліни, що перебувають у руслі їхніх

⁹ З інтерв’ю з професором Університету Касселя (Німеччина) д-ром У. Тайчлером,, проведеним автором статті в рамках програми Erasmus Mundus.

¹⁰ З інтерв’ю з професором Гумбольдтського університету (м. Берлін, Німеччина) д-ром Ю. ван Буром, проведеним автором статті в рамках програми Erasmus Mundus.

¹¹ З інтерв’ю з професором Гумбольдтського університету (м. Берлін, Німеччина) д-ром Ю. Хенце, проведеним автором статті в рамках програми Erasmus Mundus.

- наукових досліджень, а чітко слідувати навчальному плану і пропонувати лекції та семінари у межах певного модуля¹²;
- міжнародні магістерські програми (університетський викладач повинен бути в змозі забезпечити навчальні курси англійською мовою);
 - наявність різних категорій студентів, а саме: власні студенти, іноземні студенти, які здобувають ступінь, студенти за обміном та студенти, які вчаться 1-2 семестри і не здобувають ступінь (університетський викладач повинен відповідати різному досвіду та різним цілям студентів).

До цього слід додати, що *академічна свобода і роль студента* в навчальному процесі в руслі сучасних реформ у вищій освіті також змінюються. Студентам залишилося не так багато альтернатив для вибору курсів, з'явилося багато обов'язкових курсів. Студенти повинні вивчати визначені модулі – лекції та семінари, тож умови навчання стали більш жорсткими, а терміни навчання – більш чіткими та фіксованими. Роль студента в навчальному процесі також змінилася: він став більше схожим на споживача освітніх послуг, більш вимогливим, а викладач перетворився на того, хто надає освітній сервіс для студента.

Третім “викликом” для викладача вищої школи вважаємо зміни в питанні *академічної свободи*. *Індивідуальний компонент академічної свободи* – це свобода вчених робити такі дослідження, які вони хочуть. Можемо констатувати, що цей компонент академічної свободи залишився практично незмінним. *Інституційний компонент академічної свободи* – це інституційна автономія професора і професорської спільноти. Цей компонент академічної свободи, на думку університетських професорів, з Болонською реформою змінився – з'явився аспект *оцінки* їх наукової і викладацької роботи. Так, професор Р. Рінне з Університету Турку, говорячи про “тиск звітів” про виконану роботу, зазначив: “У нас з'являється все більше і більше тиску на університетських професорів, які повинні показати, скільки і що зробили”¹³. Німецька ж, наприклад, університетська система, базована на Гумбольдтській моделі “дослідного” університету, традиційно не характеризується таким підходом і досі немає такого “тиску звітів”¹⁴. Звісно, реформування поступово приходить і до цього аспекта німецької освітньої системи.

Тож *другим напрямом* загальноєвропейської стратегії реформування вищої освіти визначимо реформу в галузі *освітнього менеджменту* як складову трансформації європейської вищої освіти.

¹² З інтерв'ю з професором Гумбольдтського університету (м. Берлін, Німеччина) д-ром Ю. Хенце, проведеним автором статті в рамках програми Erasmus Mundus.

¹³ З інтерв'ю з професором Університету Турку (Фінляндія) д-ром Р. Рінне, проведеним автором статті в рамках програми Erasmus Mundus.

¹⁴ З інтерв'ю з професором Гумбольдтського університету (м. Берлін, Німеччина) д-ром Ю. Хенце, проведеним автором статті в рамках програми Erasmus Mundus.

Європейська реформа в галузі управління вищою освітою і освітнього менеджменту, паралельно з Болонською реформою як реформою структурною, становить величезне значення для подальшого розвитку європейської вищої освіти.

За визначенням професора Гумбольдтського університету д-ра А. Волтера, реформа в галузі освітнього менеджменту – це “тиха” революція у вищій освіті¹⁵.

В цьому контексті сьогодні відбувається *зміна найбільш важливих координаційних сил у системі вищої освіти*. До таких координаційних сил дослідники проблем вищої освіти відносять: державу, академічну спільноту, ринкові структури та університетський менеджмент. На попередніх етапах розвитку вищої освіти державна влада і академічна спільнота були традиційними та найбільш впливовими координаційними силами у вищій освіті, в той час, як ринок праці та університетський менеджмент були досить слабкими. Тепер, із сучасними реформами, спостерігаємо тенденцію до зменшення впливу академічної спільноти і держави, і, водночас, до зростання впливу ринкових структур та університетського менеджменту. Управління і менеджмент сьогодні стають визначним міжнародним чинником впливу на розвиток вищої освіти. Тут слід зробити також акцент і на розподілі влади між академічним та адміністративним компонентом менеджменту.

Якщо систематизувати *компоненти нового типу менеджменту* і управління вищим навчальним закладом, то можемо сказати, що його головними елементами є наступні: обмеження впливу держави до відповідальності лише за формування стратегічних цілей, велика конкуренція між інституціями, високий рівень інституційної автономії у фінансових, організаційних та кадрових справах, постійна оцінка і акредитація, відкритість до моніторингу, робота щодо здобуття міжнародних грантів, гнучкість оплати працівників¹⁶.

У рамках трансформації структури управління вищими навчальними закладами і освітнього менеджменту виокремимо такі аспекти.

— Зміна *основних критеріїв визнання академічної успішності* й досягнень.

Якщо традиційними критеріями оцінювання вважали академічну репутацію і видатні публікації, то новими критеріями є число успішних студентів, число докторантів, кількість наукових статей, гроші, отримані для університету через наукові гранти тощо.

¹⁵ З інтерв'ю з професором Гумбольдтського університету (м. Берлін, Німеччина) д-ром А. Волтером, проведеним автором статті в рамках програми Erasmus Mundus.

¹⁶ Wolter A. From the academic republic to the managerial University: the implementation of new governance structures in German higher education // The 3rd International Workshop on Reforms of Higher Education in Six Countries. – Tsukuba, 2007. – P. 111, 114, 119.

- *Оновлення типу управління в структурі інституції і системи взаємозв'язків між вищим університетським керівництвом, керівництвом факультетського рівня та окремим професором.* Тут йдеться про появу нової концепції – “управлінського університету” (*managerial university*). З'явилася т. зв. *цільова угода* між університетом і професором, яка визначає те, що професор повинен виконувати, цілі подальшого розвитку та процедури розподілу грошей. Крім того, створення нового типу управління спричинило включення у процес управління університетом “зовнішніх” осіб, в тому числі представників промисловості і бізнесу, а також значне зміцнення та професіоналізацію центральної та факультетської керівної ланки університету й міру їх відповідальності у питаннях бюджету, реформування навчальної програми, оцінки якості тощо¹⁷. До цього можемо додати також новий “тип” взаємозв'язку *держава–університет* і появу контракту між державою та інституцією, що є інструментом стратегічного управління, і містить, зокрема, положення стосовно плану розвитку, бюджету та структури інституції¹⁸.
- *Поява незалежних акредитаційних агенцій* – спеціальних установ з акредитації, які здійснюють оцінку та акредитацію нових курсів та нових бакалаврських і магістерських програм. Акредитаційні агенції – це механізм “зовнішнього” оцінювання якості. Їхніми формальними критеріями, яким університет повинен відповідати, є гроші, персонал, сертифікати, додаток до диплома і будівля університету¹⁹. У свою чергу, “внутрішнє” оцінювання якості – це індивідуальне оцінювання семінарів та лекцій, оцінка навчальних програм, оцінка структури навчального плану. Скажімо, ще десять років тому в Німеччині, система вищої освіти якої базована на Гумбольдтській моделі “дослідного” університету, ніхто не знав терміну “акредитація”. Англосаксонська традиція – оцінювати роботу університету – не була притаманна німецькій академічній традиції, в тому числі і через історично позитивний образ університету у суспільстві.
- Сьогодні акредитацію потрібно здійснювати, наймаючи відповідну агенцію. Акредитацію роблять зовнішні агенції, які вибираються і оплачуються університетами. При цьому вони перевіряють не сам вищий

¹⁷ Wolter A. From State control to Competition: German higher education transformed // The Canadian Journal of Higher Education. – 2004. – Vol. 3. – P. 90.

¹⁸ Wolter A. From the academic republic to the managerial University: the implementation of new governance structures in German higher education // The 3rd International Workshop on Reforms of Higher Education in Six Countries. – Tsukuba, 2007. – P. 120.

¹⁹ З інтерв'ю з професором Гумбольдтського університету (м. Берлін, Німеччина) д-ром Ю. ван Буром, проведеним автором статті в рамках програми Erasmus Mundus.

навчальний заклад, а його конкретні освітні програми. Тобто на кожну освітню програму потрібно наймати таке агентство, щоб воно могло перевірити її і допустити до користування. Проблема полягає в тому, що німецькі університети не встигають подавати програми на акредитацію чи не мають для цього достатньо коштів.

Цю позицію окреслили в інтерв'ю також професори Гумбольдтського університету доктор Ю. Хенце та доктор Ю. ван Бур, зазначаючи, що на даний момент у Німеччині систему “зовнішнього” і “внутрішнього” контролю якості освіти ще належить напрацювати, адже вона на даний час не діє належним чином^{20, 21}.

Загалом зазначимо, що впровадження системи контролю за якістю і менеджерської системи в університеті, що приділяє увагу не лише дослідженню, а й викладанню, стало сучасною інновацією.

Висновки. Система вищої освіти у Європі сьогодні змінюється радикально. Виокремлені нами аспекти сучасних змін у вищій освіті показують, що поява нових “постачальників” вищої освіти, зростання конкуренції між вищими навчальними закладами і поява принципу їх орієнтації на ринок праці покликані підняти якість, ефективність і привабливість вищої освіти. Окреслені тенденції у сфері сучасної європейської вищої освіти, а також поява нових дійових осіб і “постачальників” освітніх послуг, являють собою великий інтерес у плані розуміння напрямку розвитку вищої освіти у найближчому майбутньому. У контексті змін, котрі проходить система, відбувається формування ринку послуг вищої освіти, у якому традиційні постачальники освітніх послуг конкурують або доповнюють пропозицію з “новими постачальниками освіти”. Головним виміром якості сучасних змін та проведення будь-яких реформ є те, чи задоволені результатом усі її учасники на різних рівнях, і чи інтегровані вони у ринок праці в масштабах усього європейського континенту.

Література:

Mendivil J.L. The new providers of higher education // Higher education policy.

– 2002. – Vol. 15. – P. 353–264.

<http://www.educationcorner.com/university-of-phoenix.html>

<http://www.cvu-uvc.ca/cvuuniversities.html>

²⁰ З інтерв'ю з професором Гумбольдтського університету (м. Берлін, Німеччина) д-ром Ю. ван Буром, проведеним автором статті в рамках програми Erasmus Mundus.

²¹ З інтерв'ю з професором Гумбольдтського університету (м. Берлін, Німеччина) д-ром Ю. Хенце, проведеним автором статті в рамках програми Erasmus Mundus.

<http://www.computersciencezone.org/the-10-highest-paying-it-certifications-for-2015/>

<http://www.idealessay.net/googles-influence-on-education>

3 інтерв'ю з професором Університету Касселя (Німеччина) д-ром У. Тайчлером,, проведеним автором статті в рамках програми Erasmus Mundus.

3 інтерв'ю з професором Гумбольдтського університету (м. Берлін, Німеччина) д-ром Ю. ван Буром, проведеним автором статті в рамках програми Erasmus Mundus.

3 інтерв'ю з професором Гумбольдтського університету (м. Берлін, Німеччина) д-ром Ю. Хенце, проведеним автором статті в рамках програми Erasmus Mundus.

3 інтерв'ю з професором Університету Турку (Фінляндія) д-ром Р. Рінне, проведеним автором статті в рамках програми Erasmus Mundus.

3 інтерв'ю з професором Гумбольдтського університету (м. Берлін, Німеччина) д-ром А. Волтером, проведеним автором статті в рамках програми Erasmus Mundus.

Wolter A. From the academic republic to the managerial University: the implementation of new governance structures in German higher education // The 3rd International Workshop on Reforms of Higher Education in Six Countries. – Tsukuba, 2007. – P. 111–132.

Wolter A. From State control to Competition: German higher education transformed // The Canadian Journal of Higher Education. – 2004. – Vol. 3. – P. 73–104.

Summary

The New Providers of Higher Education: Trends, Roles, and Strategies of Mutual Influence

This paper presents an analysis of issues of contemporary processes related to higher education reform in Europe. It also reveals how the most influential global trends and coordinating forces in higher education, as well as trends in actual European higher education reforms, act as an instrument of European integration and globalization. The paper is based on results obtained in the framework of Erasmus Mundus post-doctoral mobility program in Humboldt University in Berlin, Germany, and the University of Turku, Finland.

The paper reveals that a market of higher education services has been established as an instrument of change and in this context the traditional providers of educational services and the “new providers” compete for or complement the supply. It examines some trends concerning the emergence of new actors and providers of higher education as possible indicators of the direction of higher education in the immediate future. These trends are: a model of entrepreneurial higher education and corporate universities; “virtual” universities and on-line courses; a certification system of competence in computer technology.

This article also considers both purposes of the Bologna reform, namely the restructuring of higher education and internationalization of higher education and mobility. The two separate aims of the latter include Intercontinental mobility and Intra-European mobility. The article also pays particular attention to the changed conditions and challenges of the reforms underwent by the academic profession in European countries.

Special emphasis is also placed on reforms in educational management and governance as important for further development of the higher education system and a "silent" revolution in higher education. The article describes the influence of the most important coordination forces in higher education, such as the state, academic communities, market structures, and University management. It also notes four key factors that have transformed the management and governance structure: (i) the main criteria for recognition of academic performance and achievements are changed; (ii) a new type of governing within the institutions between top university management, faculty level, and individual professors appeared; (iii) special accreditation institutions for assessment and accreditation of new courses and new Bachelors and Masters programs have been established.

Keywords: providers of higher education; European higher education reforms; restructuring of higher education; internationalization of higher education; mobility; academic freedom; educational management.